

Cursuri universitare

Av. Dr. Mihai MAREȘ

DREPTUL PENAL AL AFACERILOR

Cuprins

Abrevieri	5
Capitolul 1. Introducere în dreptul penal al afacerilor	7
1.1. Criminalitatea în mediul de afaceri.....	7
1.2. Triunghiul Fraudei	7
1.3. Factorii care favorizează criminalitatea în mediul de afaceri	8
1.4. Consecințele negative ale criminalității în mediul de afaceri	10
1.5. Autorii infracțiunilor economice.....	11
1.6. Dreptul penal al afacerilor – o subramură a dreptului penal?.....	13
1.7. Dreptul penal al afacerilor – perspectivă critică	14
1.8. Principiul <i>ultima ratio</i> în materie penală	17
1.9. Particularități ale infracțiunilor în mediul de afaceri față de infracțiunile de drept comun	19
1.10. Răspunderea penală a persoanei juridice – perspectivă istorică	21
1.11. Convențiile ONU și OCDE.....	23
1.12. Răspunderea penală a persoanei juridice în dreptul român	23
1.13. Măsurile de conformitate și bune practici pentru prevenirea criminalității în mediul de afaceri	25
1.14. Consecințele atragerii răspunderii penale pentru companii	27
Capitolul 2. Infracțiuni de corupție și asimilate celor de corupție din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție și în alte legi speciale	29
2.1. Aspecte introductive	29
2.2. Definiția corupției.....	30
2.3. Sediul materiei	30
2.4. Destinatarul legii speciale.....	32
2.5. Infracțiuni de corupție	32
2.5.1. Aspecte generale	33
2.5.2. Forma agravată a infracțiunilor de corupție: art. 7 din Legea nr. 78/2000	36
2.5.3. Darea de mită în legătură cu un funcționar al unui stat străin și cu desfășurarea de operațiuni economice internaționale	39
2.6. Infracțiunile asimilate celor de corupție: Secțiunea a III-a din Legea nr. 78/2000	41
2.6.1. Infracțiunile prevăzute de art. 10 din Legea nr. 78/2000	41
2.6.2. Infracțiunea prevăzută de art. 11 din Legea nr. 78/2000.....	44
2.6.3. Infracțiunea prevăzută de art. 12 din Legea nr. 78/2000	46
2.6.4. Infracțiunea prevăzută de art. 13 din Legea nr. 78/2000	48
2.6.5. Infracțiunea prevăzută de art. 13 ¹ din Legea nr. 78/2000.....	49
2.6.6. Infracțiunea prevăzută de art. 13 ² din Legea nr. 78/2000	50
2.7. Norme procedurale speciale privind descoperirea, investigarea și judecata infracțiunilor de corupție și asimilate corupției	50

Capitolul 3. Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene	53
3.1. Aspecte introductive	53
3.2. Obținerea pe nedrept de fonduri europene (art. 18 ¹ din Legea nr. 78/2000).....	54
3.3. Infracțiunea prevăzută de dispozițiile art. 18 ² din Legea nr. 78/2000	61
3.4. Infracțiunea prevăzută de dispozițiile art. 18 ³ din Legea nr. 78/2000	63
3.5. Infracțiunea prevăzută de dispozițiile art. 18 ⁵ din Legea nr. 78/2000.....	65
Capitolul 4. Infracțiuni prevăzute de Legea societăților nr. 31/1990: infracțiuni societare	68
4.1. Introducere	68
4.1.1. Caracterizare generală.....	68
4.2. Infracțiunile prevăzute de Legea societăților	69
4.2.1. Infracțiunea prevăzută de art. 271 din Legea societăților	69
4.2.2. Infracțiunea prevăzută de art. 272 din Legea societăților	71
4.2.3. Infracțiunea prevăzută de art. 272 ¹ din Legea societăților	73
4.2.4. Infracțiunea prevăzută de art. 273 din Legea societăților	75
4.2.5. Infracțiunea prevăzută de art. 274 din Legea societăților	77
4.2.6. Infracțiunea prevăzută de art. 275 din Legea societăților	79
4.2.7. Infracțiunea prevăzută de art. 276 din Legea societăților	82
4.2.8. Infracțiunea prevăzută de art. 277 din Legea societăților	82
4.2.9. Infracțiunea prevăzută de art. 278 din Legea societăților	82
4.2.10. Infracțiunea prevăzută de art. 279 din Legea societăților	83
4.2.11. Infracțiunea prevăzută de art. 280 ¹ din Legea societăților	83
4.2.12. Infracțiunea prevăzută de art. 280 ³ din Legea societăților	85
Capitolul 5. Infracțiuni la regimul pieței de capital	86
5.1. Considerații generale privind piața de capital.....	86
5.2. Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 24/2017 privind piața de capital.....	88
5.2.1. Prezentarea de informații false [art. 157 alin. (1) din Legea nr. 24/2017].....	88
5.2.2. Abuzul de informații privilegiate [art. 157 alin. (2) din Legea nr. 24/2017].....	91
5.2.3. Determinarea abuzului de informații privilegiate [art. 157 alin. (3) din Legea nr. 24/2017]	94
5.2.4. Divulgarea informațiilor privilegiate [art. 157 alin. (4) din Legea nr. 24/2017].....	95
5.2.5. Manipularea pieței [art. 157 alin. (5) din Legea nr. 24/2017].....	95
5.3. Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 297/2004 privind piața de capital.....	97
5.3.1. Exercițarea fără drept a unei activități pe piața de capital (art. 273 ¹ din Legea nr. 297/2004)	98
5.3.2. Prezentarea de informații false (art. 279 din Legea nr. 297/2004).....	99
5.4. Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 126/2018 privind piețele de instrumente financiare	100
5.4.1. Folosirea de tehnici de marketing, promovare, vânzare și distribuție de produse financiare prohibite (art. 273 ¹ din Legea nr. 126/2018)	100
5.4.2. Furnizarea fără drept de servicii de investiții (art. 262 din Legea nr. 126/2018).....	102

5.4.3. Furnizarea fără drept de servicii specifice depozitarului central (art. 265 din Legea nr. 126/2018).....	102
Capitolul 6. Infrapecțiuni din Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale. Infrapecțiuni din Legea nr. 21/1996 a concurenței	104
6.1. Evoluția conceptului de concurență în dreptul Uniunii Europene și în România (2000-2025).....	104
6.1.1. Noțiunile de „concurență licită” și „concurență ilicită”	105
6.1.2. Cadrul normativ aplicabil	106
6.2. Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale	106
6.2.1. Noțiunea de „concurență loială”	106
6.2.2. Noțiunea de „concurență neloială”	107
6.2.3. Noțiunea de „uzanțe cinstite”	107
6.2.4. Noțiunea de „poziție superioară de negociere”	107
6.2.5. Practici de concurență neloială	107
6.3. Infrapecțiuni reglementate în Legea nr. 11/1991	108
6.3.1. Prezentarea generică a elementelor constitutive ale infrapecțiunii reglementate de art. 5 din Legea nr. 11/1991	109
6.3.2. Particularitățile infrapecțiunilor reglementate de Legea nr. 11/1991	111
6.3.3. Aspecte de natură procesuală.....	119
6.4. Legea nr. 21/1996 a concurenței.....	119
6.4.1. Infrapecțiunea reglementată de Legea nr. 21/1996.....	119
6.4.2. Analiza elementelor constitutive ale infrapecțiunii reglementate de art. 65 din Legea concurenței nr. 21/1996.....	120
6.4.3. Cauze de nepedepsire	122
6.4.4. Cază de reducere a pedepsei.....	123
6.4.5. Aspecte procesuale	123
Capitolul 7. Infrapecțiunile conexe infrapecțiunilor de evaziune fiscală propriu-zise.....	124
7.1. Considerații introductive	124
7.2. Infrapecțiunea prevăzută de art. 3 din Legea nr. 241/2005	125
7.2.1. Obiectul infrapecțiunii.....	125
7.2.2. Subiecții infrapecțiunii	126
7.2.3. Situația premisă	127
7.2.4. Conținut constitutiv	128
7.2.5. Formele infrapecțiunii	129
7.3. Infrapecțiunea prevăzută de art. 4 din Legea nr. 241/2005	129
7.3.1. Obiectul infrapecțiunii.....	130
7.3.2. Subiecții infrapecțiunii	130
7.3.3. Situația premisă	131
7.3.4. Conținutul constitutiv	132
7.3.5. Formele infrapecțiunii	135
7.4. Infrapecțiunea prevăzută de art. 5 din Legea nr. 241/2005	135
7.4.1. Obiectul infrapecțiunii.....	135
7.4.2. Subiecții infrapecțiunii	136
7.4.3. Conținutul infrapecțiunii	136

7.4.4. Formele infracțiunii	139
7.5. Infracțiunea prevăzută de art. 6 ¹ din Legea nr. 241/2005	139
7.6. Infracțiunea prevăzută de art. 7 din Legea nr. 241/2005.....	142
7.7. Infracțiunea prevăzută de art. 7 alin. (1).....	143
7.7.1. Obiectul infracțiunii.....	143
7.7.2. Subiecții infracțiunii	144
7.7.3. Conținutul infracțiunii	144
7.7.4. Formele infracțiunii	145
7.8. Infracțiunea prevăzută de art. 7 alin. (2).....	145
7.8.1. Obiectul infracțiunii.....	145
7.8.2. Subiecții infracțiunii	145
7.8.3. Situația premisă	145
7.8.4. Conținutul infracțiunii	145
7.8.5. Formele infracțiunii	147
7.9. Infracțiunea prevăzută de art. 8 ¹ din Legea nr. 241/2005	147
7.9.1. Obiectul infracțiunii.....	148
7.9.2. Subiecții infracțiunii	148
7.9.3. Conținutul infracțiunii	149
7.9.4. Formele infracțiunii	151
Capitolul 8. Evaziunea fiscală.....	153
8.1. Art. 10 din Legea nr. 241/2005 – efectele acoperirii prejudiciului asupra răspunderii penale.....	165
Capitolul 9. Infracțiunea de spălare a banilor în noua Lege nr. 219/2019 (I).....	167
9.1. Conceptul de spălare a banilor.....	167
9.2. Cadrul legal.....	168
9.3. Conținutul constitutiv al infracțiunii de spălare a banilor.....	169
9.3.1. Obiectul juridic al infracțiunii de spălare a banilor	169
9.3.2. Obiectul material al infracțiunii de spălare a banilor.....	169
9.3.3. Situația premisă. Caracterul subsecvent și caracterul autonom	170
9.3.4. Subiecții infracțiunii	173
9.3.5. Elementul material al infracțiunii de spălare a banilor	174
9.3.6. Circumstanța agravantă.....	178
9.3.7. Urmarea imediată.....	179
9.3.8. Legătura de cauzalitate	179
9.3.9. Latura subiectivă.....	180
9.3.10. Forme infracționale.....	180
9.3.11. Aspecte procedurale.....	181
Capitolul 10. Infracțiuni din Legea nr. 129/2019 pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative (II): aspecte practice.....	182
10.1. Considerații introductive.....	182
10.2. Tehnici de spălare a banilor	183
10.2.1. Transferul de bani	183

10.2.2. Achiziționarea de bunuri imobile.....	186
10.2.3. Achiziționarea de bunuri mobile.....	187
10.2.4. Falsificarea rezultatelor întreprinderii	187
10.2.5. Vânzarea operelor de artă la licitație	187
10.2.6. Falsificarea facturilor.....	188
10.2.7. Folosirea societăților-„fantomă”	188
10.2.8. Folosirea companiilor offshore	189
10.3. Jurisprudență relevantă	189
10.3.1. Varianta normativă prevăzută de art. 49 lit. a) din Legea nr. 129/2019	189
10.3.2. Varianta normativă prevăzută de art. 49 lit. b) din Legea nr. 129/2019.....	192
10.3.3. Varianta normativă prevăzută de art. 49 lit. c) din Legea nr. 129/2019	194
Capitolul 11. Infrapecțiuni la regimul sancpecunilor internaționale ale Uniunii	
Europene.....	199
11.1. Introducere	199
11.2. Infrapecțiuni la regimul măsurilor restrictive ale Uniunii Europene în dreptul românesc.....	201
11.3. Clarificări terminologice.....	201
11.4. Caracterizarea infrapecunilor	203
Capitolul 12. Infrapecțiuni din Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal.....	210
12.1. Aspecte introductive	210
12.2. Contrabanda.....	211
12.2.1. Contrabanda simplă și cea asimilată – art. 270 C. vam.	211
12.2.1.1. Contrabanda simplă, prevăzută de art. 270 alin. (1) și (2) C. vam.	214
12.2.1.2. Contrabanda asimilată, prevăzută de art. 270 alin. (3) C. vam.	220
12.3. Contrabanda calificată	223
12.4. Folosirea de acte nereale sau false.....	227
12.4.1. Folosirea de acte nereale.....	227
12.4.2. Folosirea de acte false.....	229
Capitolul 13. Infrapecțiuni din Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice.....	231
13.1. Noțiuni introductive privind proprietatea intelectuală și infrapecunilor în materia mărcilor.....	231
13.2. Conținutul constitutiv al infrapecunilor reglementate de art. 102 din Legea nr. 84/1998	232
13.2.1. Obiectul juridic	232
13.2.2. Obiectul material	233
13.2.3. Subiectul infrapecunilor	234
13.2.4. Latura obiectivă	236
13.2.5. Latura subiectivă.....	244
13.2.6. Regimul sancpecunilor al infrapecunilor prevăzute de art. 102 din Legea nr. 84/1998.....	245

13.3. Relația dintre infracțiunile reglementate de Legea nr. 84/1998 privind mărcile și indicațiile geografice și cele prevăzute de Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiiale.....	245
13.3.1. Infracțiunea de concurență neloială reglementată de Legea nr. 11/1991	246
13.3.2. Raportul dintre normele privind protecția mărcii și cele privitoare la combaterea concurenței neloiiale.....	247
Capitolul 14. Infracțiunea prevăzută de art. 84 din Legea nr. 59/1934 asupra cecului	248
14.1. Considerații introductive.....	248
14.2. Infracțiunea prevăzută de art. 84 din Legea nr. 59/1934. Conținut constitutiv	249
14.2.1. Obiectul infracțiunii.....	249
14.2.2. Subiecții infracțiunii	250
14.2.3. Latura obiectivă	250
14.2.4. Latura subiectivă.....	256
14.2.5. Formele infracționale.....	256
14.3. Înșelăciunea prin cecuri	257
Capitolul 15. Infracțiunile prevăzute de O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului	260
15.1. Considerații introductive.....	260
15.2. Infracțiunile în legătură cu instituțiile de credit. Conținut constitutiv	260
15.2.1. Infracțiunea prevăzută de art. 410.....	261
15.2.2. Infracțiunea prevăzută de art. 411	265
15.2.3. Infracțiunea prevăzută de art. 412.....	267
15.2.4. Art. 413	268
Bibliografie.....	269

Av. Dr. Mihai MAREȘ

DREPTUL PENAL AL AFACERILOR

Universul Juridic
București
-2026-

Capitolul 1

Introducere în dreptul penal al afacerilor

1.1. Criminalitatea în mediul de afaceri

Criminalitatea în mediul de afaceri este un fenomen complex care afectează profund mediul economic și societatea în ansamblu.

A fost definită în doctrină drept *totalitatea infracțiunilor comise în legătură cu afacerile, care cauzează sau riscă să cauzeze pierderi semnificative și care, de regulă, presupun cunoștințe economice și financiare din partea autorilor sau sunt săvârșite de persoane din mediul de afaceri în exercitarea funcțiilor lor*¹. Simplu spus, ea constă în *acte ilegale comise pentru obținerea de câștiguri financiare și/sau beneficii profesionale de orice natură într-un context comercial*.

Criminalitatea în mediul de afaceri este uneori asimilată conceptului de *White-Collar Crime* sau „criminalitate a gulerelor albe”. Această asimilare nu este una riguroasă. Așa-zisa „criminalitate a gulerelor albe” surprinde doar o fracțiune a actelor și practicilor ilicite în mediul de afaceri, și anume, infracțiunile cu miză financiară, non-violente, comise prin violarea încrederii, în general, de către persoane cu putere de decizie. Criminalitatea în mediul de afaceri poate include o gamă mai largă de infracțiuni legate de activitatea de comerț, chiar și fapte cu caracter violent (de ex., șantajul).

Criminalitatea în mediul de afaceri nu se rezumă la simpla încălcare a legilor, ci exploatează *lacunele de încredere* din structurile economice, adesea facilitate chiar de sistemele concepute pentru a le preveni. Făptuitorii sunt de multe ori persoane investite cu încredere din partea actorilor legitimi (acționari, clienți, furnizori, angajați, autorități de reglementare) care folosesc cunoștințe privilegiate, acces sau influență pentru a înclina balanța în favoarea lor și a obține profit personal prin abuzarea de această încredere.

Criminalitatea în mediul de afaceri se adaptează la tipologia afacerii. Mediul de afaceri evoluează în general mai rapid decât reglementarea, care nu se dezvoltă în timp real, și același lucru este valabil și pentru schemele infracționale. În mediul de afaceri, infracționalitatea este de multe ori un „*pariu strategic*” în care făptuitorul cântărește potențialele beneficii ale actelor ilegale împotriva riscului de detecție și sancționare într-un cadru legal de multe ori necorespunzător. De exemplu, gândiți-vă la modul în care platformele tehnologice moderne evită responsabilitatea exploatând cadre juridice învechite, la companiile care clasifică greșit lucrătorii pentru a evita legislația muncii sau firmele *crypto* care operează în viduri reglementare, apreciind că inerția sistemului va depăși aplicarea legii.

Pentru aceste motive, miza reală nu este detectarea și sancționarea actorilor rău-intenționați, cât prevenția, prin reproiectarea jocului economic de așa manieră încât regulile să nu poată fi manipulate.

1.2. Triunghiul Fraudei

„Triunghiul fraudei” este un model dezvoltat de criminologul Donald R. Cressey care explică *factorii principali care determină apariția fenomenului criminal*. El este folosit pe

¹ G.-I. Ioniță, *Elemente de drept penal al afacerilor*, Ed. Pro Universitaria, București, 2016, p. 8.

scară largă în activitățile de audit intern și contabil pentru a înțelege și preveni comportamentele frauduloase.

Cele trei componente principale sunt:

- **Presiune (sau Motivație):** Individul se confruntă cu o presiune financiară sau personală pe care simte că nu o poate rezolva prin mijloace legitime. Aceasta poate include datoriile, cerințe legate de stilul de viață, dependențe sau crize personale, cum ar fi facturi medicale sau obligații familiale.

- **Oportunitate:** Individul are acces la o situație sau un sistem în care fraudă poate fi comisă cu un risc perceput scăzut de detectare. Acest lucru apare adesea din cauza controalelor interne slabe, lipsei de supraveghere sau accesului de încredere la active sau informații.

- **Raționalizare:** Individul își justifică acțiunile frauduloase pentru a le alinia cu etica personală sau imaginea de sine. Raționalizările comune includ „*Împrumut doar banii*”, „*Merit pentru că salariul meu este prea mic față de contribuția mea*” sau „*Compania nu va simți lipsa*”.

1.3. Factorii care favorizează criminalitatea în mediul de afaceri

Așa cum rezultă și din Triunghiul Fraudei, criminalitatea în mediul de afaceri este rezultatul unei combinații de *factori economici, juridici și psihosociali, care favorizează apariția și răspândirea acesteia:*

A. Factori economici

(i) *Perioadele de criză economică* pot intensifica fenomenul criminalității în mediul în afaceri, întrucât în astfel de situații companiile și antreprenorii caută soluții rapide pentru a supraviețui, uneori recurgând la practici ilegale, cum ar fi evaziunea fiscală, delapidarea sau fraudă financiară.

(ii) *Prosperitatea economică* poate, paradoxal, să crească rata infracțiunilor de afaceri, deoarece oportunitățile de câștig sunt mai mari, iar tentația de a încălca legea devine mai puternică.

Scandalul LEHMAN BROTHERS

- ❖ Relevant pentru a exemplifica modul în care economia influențează fenomenul criminalității în mediul de afaceri este cazul Lehman Brothers, descoperit în SUA în contextul crizei financiare din 2008.

- ❖ În anii premergători acestei crize, pe fondul creșterii economice, băncile și instituțiile financiare adoptaseră politici agresive de creditare, acordând împrumuturi ipotecare chiar și persoanelor care *nu aveau venituri suficiente pentru a le rambursa*. Aceste împrumuturi, numite *credite subprime*, aveau dobânzi inițiale atractive, dar ratele creșteau ulterior, făcând imposibilă plata pentru mulți debitori.

- ❖ Pentru a profita de cererea mare de investiții, băncile au început să „ambaleze” (să deghizeze) *aceste credite subprime în instrumente financiare complexe*, cum ar fi *obligațiunile garantate cu active (Collateralized Debt Obligations – CDOs)*. Aceste instrumente erau vândute investitorilor din întreaga lume, inclusiv altor bănci, fonduri de pensii și companii de asigurări. Agențiile de rating, precum Moody's și Standard & Poor's, au acordat acestor